

Εμπλουτισμός Συστάδας

Όμορφος κόσμος παιδικός, αγγελικά πλασμένος...

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Δημοτικό τραγούδι, Νανούρισμα

Κοιμήσου συ, μωράκι μου, σε κούνια καρυδένια,
σε ρουχαλάκια κεντητά και μαργαριταρένια.

Έλα, Χριστέ και Παναγιά, και πάρ' το στους μπαξέδες¹
και γέμισε τους κόρφους² του λουλούδια, μενεξέδες.

Κοιμήσου συ, παιδάκι μου, κι η μοίρα σου δουλεύει
και το καλό σου ριζικό σου κουβαλεί και φέρνει.

5

Κοιμάται νιο, κοιμάται νιο, κοιμάται νιο φεγγάρι,
κοιμάται το παιδάκι μου στ' άσπρο το μαξιλάρι.

Ο ύπνος τρέφει τα μωρά κι η υγεία τα μεγαλώνει
και η κυρά η Παναγιά τα καλοξημερώνει.

10

¹ μπαξές & μπαχτσές : (λαϊκότρ.) κήπος, περιβόλι.

² κόρφος: 1. (λαϊκότρ.) το στήθος 2. (λογοτ.) το στήθος, ως αγκαλιά.

δραστηριότητες

1. Ποιους βάζει η μάνα προστάτες του παιδιού της;
2. Σε ποιους στίχους διαφαίνεται η τρυφερότητα της μάνας και η σημασία που έχει γι' αυτήν το παιδί της;
3. Ποια γνωρίσματα του δημοτικού τραγουδιού αναγνωρίζετε στο νανούρισμα (στίχος, μέτρο, ομοιοκαταληξία, γλώσσα, ύφος κλπ.);
4. Να αντικαταστήσετε στο παρακάτω ποίημα τις «σβησμένες λέξεις» με λέξεις δικής σας έμπνευσης.

*Κοιμήσου συ, μου, σε,
σε και*

*Έλα, Χριστέ και Παναγιά, και πάρ' το στ... ..
και γέμισε τους κόρφους του*

*Κοιμήσου συ, μου, κι η μοίρα σου δουλεύει
και το καλό σου ριζικό σου κουβαλεί και φέρνει.*

*Κοιμάται νιο, κοιμάται νιο, κοιμάται νιο φεγγάρι,
κοιμάται το παιδάκι μου στ'*

*Ο ύπνος τρέφει τα μωρά κι η υγεία τα μεγαλώνει
και η κυρά η Παναγιά τα*

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Κωστής Παλαμάς, Το πρώτο παραμύθι

Στου πάππου ελησμονήθη
τα γόνατα γλυκά,
το πρώτο παραμύθι
το αδώ παιδί γρικά.

Στου πάππου ελησμονήθη
τα γόνατα γλυκά·
το πρώτο παραμύθι
το αδώ παιδί γρικά. [...]

Της όψης του τα κρίνα 5
γιά ιδές! πρώτη φορά
φωτίζει σαν ακτίνα
η αμίλητη χαρά

Στου πάππου του ασπρογένη
τα γόνατα σκυφτό
το αδώ παιδί δεν μένει· 95
μεγάλωσε και αυτό.

που νιώθουμε μεγάλοι,
μικροί, παντοτινά 10
απ' όσα μ' άστρων κάλλη
η Φαντασία γεννά.

Ξεχνάει τα παραμύθια,
χαρές για τα παιδιά,
στ' αντρίκεια του τα στήθια
βροντοχτυπά η καρδιά. 100

Κι ακούει για τη βουνίσια
νεράιδα που γλυκιά,
καλόβολη περίσσια 15
και τρισπονετικιά

Στου κόσμου επαραδόθη
το ρέμα, τη βοή,
τον ψήσανε και οι πόθοι,
του είναι σκληρή κι η ζωή.

για να ελεήσει γέρνει
σ' όποια διαβεί μεριά
και τη γαλήνη φέρνει
και την καλομοιριά. 20

Της Αρετής τη χάρη 105
την είδε· η Πονηριά
με το κρυφό δοξάρι
τον λάβωσε βαριά.

Ο **Κωστής Παλαμάς** (Πάτρα, 1859-Αθήνα, 1943) ήταν ποιητής, πεζογράφος, θεατρικός συγγραφέας, ιστορικός και κριτικός της λογοτεχνίας. Θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες ποιητές, με σημαντική συνεισφορά στην εξέλιξη και ανανέωση της νεοελληνικής ποίησης. Αποτέλεσε κεντρική μορφή της λογοτεχνικής γενιάς του 1880, πρωτοπόρος, μαζί με τον Νίκο Καμπά και τον Γεώργιο Δροσίνη, της αποκαλούμενης Νέας Αθηναϊκής σχολής. Ο Παλαμάς ήταν ένας από τους πολυγραφότερους Έλληνες λογοτέχνες και πνευματικούς ανθρώπους. Δημοσίευσε συνολικά σαράντα ποιητικές συλλογές, καθώς και θεατρικά έργα, κριτικά και ιστορικά δοκίμια, συγκριτικές μελέτες και βιβλιοκριτικές. Την επιμέλεια της επανέκδοσης των έργων του μετά το θάνατό του ανέλαβε ο γιος του Λεάνδρος Παλαμάς, επίσης ποιητής και κριτικός της λογοτεχνίας. Η εποχή της εμφάνισης του Κωστή Παλαμά, αλλά και των άλλων ποιητών της Νέας Αθηναϊκής Σχολής, συνέπεσε με την έξαρση του προβληματισμού για το γλωσσικό ζήτημα. Η υποστήριξη του Παλαμά προς όλες τις προσπάθειες καθιέρωσης της δημοτικής ήταν συνεχής και έμπρακτη. Συνεργαζόταν με το περιοδικό-όργανο του δημοτικισμού *Ο Νουμάς* από το πρώτο κιόλας τεύχος και έγραψε στη δημοτική όχι μόνο τα ποιήματα αλλά και τα (λίγα) διηγήματά του. Βρέθηκε πολλές φορές στο επίκεντρο επιθέσεων, ειδικά κατά τα «Ευαγγελικά» (1901) και τα «Ορεσטיακά» (1903). Παρά ταύτα ο ίδιος δε δίστασε να δηλώσει δημοσίως ότι ο δημοτικισμός ήταν η αρετή του (1908).

Πηγή: Φωτόδεντρο

δραστηριότητες

1. Παρατηρήστε τη μορφή του ποιήματος (στροφή, ομοιοκαταληξία, μέτρο, γλώσσα). Ανήκει στην παραδοσιακή ή στη μοντέρνα ποίηση;
2. Υποθέστε πως είστε στη θέση του παιδιού που ακούει «Το πρώτο παραμύθι» του παππού. Γράψτε μια σελίδα στο ημερολόγιό σας (100 λέξεις περίπου), στην οποία να περιγράφετε τα συναισθήματά σας.